

TÜRKİYE

SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİRLER PROJESİ (P128605)

ÇEVRESEL VE SOSYAL YÖNETİM ÇERÇEVESİ

--TASLAK YÖNETİCİ ÖZETİ--

25 Ağustos 2014

TÜRKİYE
SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİRLER PROJESİ
YÖNETİCİ ÖZETİ

1. Proje Açıklaması

İller Bankası ve Dünya Bankası (DB), Büyükşehir Belediyelerinin (BB) sürdürülebilir bir geleceği planlayabilmeleri ve bu amaca yönelik yatırım yapabilmeleri için bir destek mekanizması oluşturmak amacıyla, Sürdürülebilir Şehirler Projesini (SCP) tasarlamıştır. SCP, güvenilir yatırımları tespit etmeleri, hazırlamaları, finanse etmeleri ve bu amaca yönelik olarak şehir planlama kapasitelerini geliştirmeleri amacıyla gelişmekte olan şehirler için bir destek sistemi oluşturacaktır. SCP yoluyla gerçekleştirilen yatırımlar hem Türkiye Cumhuriyeti'nin çevre düzenlemelerine hem de Dünya Bankası Çevre ve Sosyal Politikalarına uyumlu olacaktır. Bunun için, projenin finansal aracı kurumu olan İller Bankası (İB), ilgili DB politika ve prosedürlerinin takip edilmesini ve Türkiye'de gerekli çevre onaylarının, ruhsatlarının ve izinlerinin alınması konusunda Belediyelere yol gösterecek ve uygulamaları izleyecektir.

Dünya Bankası İller Bankası aracılığıyla daha önce Belediye Hizmetleri Projesi (MSP) adında benzer bir projeyi finanse etmiştir. MSP kapsamında katılımcı 12 belediyeye ve 2 su idaresine su temini, atık su ve katı atık alanlarında başarılı bir şekilde finansman sağlanmıştır. SCP de uygun bulunan sekiz belediyeyi destekleyen ikinci nesil bir operasyon olacak ve yine aynı öncelikli alanları ve buna ilaveten kentsel ulaşım ve enerji verimliliği alanlarında ortaya çıkan yatırım ihtiyaçlarını hedefleyecektir. Bu ikinci nesil operasyon, Türkiye'nin şehirlerinin sürdürülebilirliği bakımından kentsel planlamanın önemine odaklanacaktır.

Proje Amaçları

Sürdürülebilir Şehirler Projesinin (SCP) ana amacı katılımcı büyükşehir belediyelerinin çevresel, finansal/ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliklerini daha fazla arttırmaktır. Sürdürülebilirlik ölçüleri arasında: belediye su idarelerinde su kayıplarının azaltılması; arıtılmamış atık su deşarjının azaltılması; enerji verimliliği iyileştirmeleri yoluyla elektrik tüketiminin azaltılması; toplu taşımanın geliştirilmesi ve yaya hareketliliğine yönelik seçeneklerin artırılması yoluyla trafik tıkanıklıklarının, hava kirliliğinin ve karbon emisyonlarının azaltılması; belediyelerin mali durumunun ve finansal planlama kapasitelerinin güçlendirilmesi; ve şehirlerin şebeke hizmetlerinden yararlanamayan kesimleri için sunulan hizmetlerin ve sosyal katılımın yaygınlaştırılması yer almaktadır.

Sürdürülebilir Şehirler Projesi'nin üç bileşeni olacaktır:

Bileşen A: Sürdürülebilir Şehir Planlama ve Yönetim Sistemleri

Tahmini (IPA2 fon talebinin AB tarafından onaylanmasına tabi olarak) 25 milyon Avro'luk hibe finansmanına sahip olacak bu bileşen, büyükşehir belediyelerinin planlama araçlarını ve uygulamalarını geliştirmelerine yönelik teknik yardım ihtiyaçları için finansman sağlayacaktır. Teknik yardımlar, diğerlerinin yanında farklı ölçeklerde arazi kullanım planlamasını, sürdürülebilir kentsel hareketlilik planlamasının (SUMP) kullanıldığı ulaşım master planı çalışmalarını, enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji planlamasını, stratejik çevresel değerlendirmeleri ve Entegre Büyükşehir Belediyesi Planlama Çerçevesindeki diğer önlemleri destekleyecektir. Bu kapsamda, yeni Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile ilk kez bir zorunluluk olarak getirilen İl Çevre Düzeni Planlarının (1:25.000 ölçekli) hazırlanması da desteklenecektir. İhtiyaç ve talep olduğu durumlarda, diğer planlama araçları arasında Nazım Planların (1:1.000 ölçekli) güncellenmesi, kentsel ulaşım ana planı ve stratejik çevresel değerlendirme için de planlama desteği sağlanacaktır. Altyapı hizmetlerinin izlenmesine yönelik sistemlerini güncellemek isteyen belediyeler için, tamamen geliştirilmiş bir Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS) hazırlanacaktır. Nazım plandaki arazi kullanım planlamasına göre tespit edilen yatırım ihtiyaçlarını yansıtan çok yıllık Sermaye Yatırım Planı hazırlanacaktır. Vatandaş katılımını ve sosyal sürdürülebilirliği arttırmak için, planlama çalışmasının tüm aşamalarında kamuoyu istişareleri gerçekleştirilecektir.

Bileşen B: Belediye Yatırımları

Tahmini 300 milyon ABD\$ tutarında bir finansmana (Dünya Bankası ve AFD finansmanı¹) sahip olacak bu bileşen, katılımcı büyükşehir belediyelerine altyapı hizmet yatırımları için destek sağlayacaktır. Bu bileşen kapsamında uygun görülen harcamalar, belediye su temini, atık su, katı atık, kentsel ulaşım ve enerji verimliliği/yenilenebilir enerji için yapılacak harcamalar olacaktır. Proje aynı zamanda şehirlerin sürdürülebilirliklerini arttıracak öncelikli yatırımları tespit etmeleri ve zaman içinde kaydedilen ilerlemeleri izleyip takip edebilmeleri için kanıta dayalı yöntemler² kullanmalarına yardımcı olacaktır. Finansman rekabetçi faiz oranları ve şu anda piyasada elde edilemeyecek uzun vadeler ile sağlanacaktır.

¹ AfD (Fransız Kalkınma Ajansı)projenin potansiyel bir eş finansörüdür ve belediyeler tarafından talep edilmesi halinde projeye 150 milyon Avro'ya kadar ek finansman sağlayabilecektir. AfD finansmanının talep edilmesi halinde öngörülen ortak finansman kapsamındaki tüm yatırımlar için Dünya Bankası Koruma Önlemleri Politikalarının uygulanması kabul edilmiştir.

² Kanıta dayalı yöntemler; enerji verimliliği, su ve atık su hizmetleri, vs. ile ilgili başlangıç performans verilerinin toplanmasını ve uygun karşılaştırma ölçütlerine göre hedeflenen performans iyileştirmelerinin kararlaştırılmasını içerir.

Bileşen C: Proje Yönetimi ve Kurumsal Kapasite Oluşturma

Tahmini 1 milyon ABD\$ olan bu bileşen, İller Bankası'nın proje izleme, değerlendirme ve denetleme fonksiyonlarının, itibari ve koruma önlemleri sorumluluklarının, Sürdürülebilir Şehirler Tanılama çalışmasının gerçekleştirilmesi için gerekli danışmanlık hizmetlerinin İller Bankası tarafından dışarıdan hizmet alımı yoluyla temin edilmesi ve ilgili danışmanlık hizmetleri için gerekli sektöre özgü spesifik uzmanlık birikiminin harekete geçirilmesi de dahil olmak üzere genel Proje Uygulaması maliyetlerini karşılayacaktır. Gerek görülmesi halinde bu bileşen kapsamında kentsel ulaşım ve enerji verimliliği için Mekânsal Planlama Daire Başkanlığı bünyesindeki yeni birimlerin donatılması ve güçlendirilmesi de desteklenecektir. İller Bankası arzu edilen alanlarda dahili personel eğitimi, kapasite oluşturma ve sistem geliştirme çalışmaları için de finansman kullanmayı talep edebilir.

SCP için Potansiyel Yatırım Alanları

Yatırım Alanları	Amaç/Kapsam
Su	Kentsel büyüme ve yeniden imar ile birlikte su temini sistemlerinin geliştirilmesi, rehabilitasyonu ve genişletilmesi.
Atık Su	Gelişmekte olan kentsel alanlara kanalizasyon hizmetlerinin sunulabilmesi için toplama şebekelerinin genişletilmesi ve rehabilitasyonu; uygun olduğunda kanalizasyon ve yağmur suyu drenaj şebekelerinin ayrılması; çevresel politika amaçları doğrultusunda arıtma çamuru yönetimi de dahil olmak üzere yeni atık su arıtma kapasitesine yatırım yapılması.
Katı Atık	Aktarma, tasnif, geri dönüşüm ve bertaraf faaliyetlerini içeren entegre katı atık yönetim sistemleri (örneğin katı atık düzenli depolama tesislerinin geliştirilmesi)
Kentsel Ulaşım	Toplu taşıma sistemlerini (Metrobüs, sıfır emisyonlu trolleybüs), otopark tesislerini, ulaşım sistemi yönetiminde yapılacak iyileştirmeleri ve yayalaştırmayı (iyileştirilmiş veya genişletilmiş yürüyüş veya bisiklet yolları ve kaldırımlar) desteklemeye yönelik finansman sağlanması
Enerji Verimliliği ve Yenilenebilir Enerji	Kentsel ulaşım ve belediye altyapı sistemlerinde enerji verimli sistemlerin kullanılması; enerji açısından verimli binalar, güneş tarlaları, binaların jeotermal enerji ile ısıtılması.

2. Çevresel ve Sosyal Yönetim Çerçevesinin Amacı

Dünya Bankası'nın çevresel ve sosyal koruma önlemleri politikaları, borçlanıcı ülkenin SCP için Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği (6 Ekim 2013 tarihli ve 26936 sayılı resmi Gazete'de yayınlanan) (bundan böyle ÇED Yönetmeliği olarak anılacaktır) ve Dünya Bankası'nın Çevresel Değerlendirme Operasyonel Politikası (OP 4.01) ile entegre bir şekilde Çevresel ve Sosyal Yönetim Çerçevesi (ÇSYÇ) hazırlamasını gerektirmektedir. SCP

kapsamındaki alt projelerin yerleri değerlendirme aşamasında henüz bilinmediği için, ÇSYÇ uygulama başlamadan önce paydaşlar ile paylaşılacak kilit bir doküman olacaktır.

ÇSYÇ, Sürdürülebilir Şehirler Projesinin potansiyel çevresel ve sosyal etkilerinin tespit edilebilmesi için benimsenen kapsamlı çevresel ve sosyal yönetim yaklaşımının bir çerçevesini oluşturmaktadır. ÇSYÇ, proje ile ilgili Türkiye Hükümeti'nin tüm gerekli politika ve düzenleme araçlarının ve Dünya Bankası çevresel ve sosyal koruma önlemleri politikalarının bir araya getirilmesini ve anlaşılmasını sağlamayı amaçlamaktadır. SCP'de yer alacak belediyelerin ve olası yatırımların henüz netlik kazanmamış olması sebebi ile projenin olası sosyal ve çevresel etkilerinin ayrıntılı bir değerlendirmesinin yapılması mümkün değildir. Dolayısı ile ÇSYÇ kapsamında potansiyel yatırımlar (belediye hizmetleri projesindeki yatırımlara ek olarak yeni sektörler eklenerek) ve bunların etki önlemleri genel olarak değerlendirilecek, detay etki önlem raporları spesifik alt projeler belli olunca yapılacaktır.

ÇSYÇ, sosyal ve çevresel hususların alt proje düzeyinde sistematik bir şekilde ele alınmasını sağlamak için genel proje süresine entegre edilecek politika, prosedür ve hükümleri içeren genel ve sistematik bir kılavuz işlevi görmektedir. ÇSYÇ ayrıca Sürdürülebilir Şehirler Projesine çevresel ve sosyal yönetim perspektifinden teknik girdiler ve kılavuzluk sunmaktadır. Dolayısıyla, ÇSYÇ'nin uygulanması, olumsuz sosyal ve çevresel etkilerin proje döngüsünde erken aşamalarda tespit edilmesi, önlenmesi ve/veya en aza indirilmesi yoluyla alt projelerin planlanması, tasarımı, yürütülmesi, işletilmesi ve bakımı ile ilgili tüm aşamaların karar verme sürecine sosyal ve çevresel hususların entegrasyonuna kılavuzluk edecektir.

Entegre İl Çevre Düzeni Planlama Çerçevesi (EİÇDPÇ). Bileşen A kapsamında desteklenen EİÇDPÇ teknik yardım ve kapasite oluşturma yoluyla yeni büyükşehir belediyelerinin kentsel planlama araçlarını ve uygulamalarını güncellemelerine yardımcı olmak için tasarlanmıştır. EİÇDPÇ, kentsel arazi kullanım planlanmasının güçlendirilmesine ve ulaştırma planlaması ve diğer çevresel planlama hususları ile bağlantılandırılmasına ek olarak, katılımcı belediyelerin ekonomik, sosyal ve finansal yönleri bakımından doğru, güvenilir ve sürekli olarak güncellenen bir kentsel veri tabanının geliştirilmesine katkıda bulunacaktır. Daha ileri planlama, uygulama ve izleme amaçları için veri analizinden ve izlemekten yararlanılacaktır.

İB ve DB tarafından sunulan tüm bu yatırım seçenekleri, etkin kentsel altyapı sistemlerinin ve hizmetlerinin oluşturulması ile güçlü bağlantılara sahip olacaktır. Hızla artan özel araç sahipliği ile paralel olarak artan tıkanıklık maliyetleri, kötüleşen hava kalitesi ve karbon emisyonları göz önünde bulundurularak, sürdürülebilir kentsel hareketlilik planlaması üzerinde özellikle odaklanılacaktır. EİÇDPÇ yapısı içinde, bir Stratejik Çevresel

Değerlendirmenin (SÇD) hazırlanması da bir seçenek olarak değerlendirilecek ve bu DB'nin 4.01 no'lu Operasyonel Politikası (OP 4.01) bakımından önemli bir husus olacaktır.

Dünya Bankası, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) ile aynı doğrultuda, Stratejik Çevresel Değerlendirmeyi "çevresel hususları politikalara, planlara ve programlara entegre etmeyi ve ekonomik ve sosyal konular ile aralarındaki karşılıklı bağlantıları değerlendirmeyi amaçlayan analitik ve katılımcı stratejik karar verme yaklaşımları" olarak açıklamaktadır. Başlangıçta, SÇD projelerin Çevresel Etki Değerlendirmesinin (ÇED) planlara, programlara ve politikalara olan bir uzantısı olarak tasarlanmıştır. Zaman içinde, SÇD farklı paydaş gruplarını tekrarlayan ve uyarlamalı bir çevresel ve sosyal diyalog içine dahil ederek daha stratejik bir hale gelmiştir. Çoğu ülke için, SÇD mevzuatı ÇED mevzuatı içinde ele alınmakta ve mevcut ÇED mevzuatını programları ve planları da kapsayacak şekilde genişletmektedir. Birçok gelişmekte olan ülke yakın geçmişte SÇD ile ilgili mevzuat ve düzenlemeler kabul etmiştir ve bu değerlendirme aracının kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır.

Avrupa Birliği'nde SÇD 2001/42/EC sayılı Direktif (SÇD Direktifi olarak bilinmektedir) gereği yasal olarak uygulanan bir değerlendirme prosedürüdür. SÇD Direktifi stratejik arazi kullanımı ile ilişkili plan ve programların çevresel etkileri için sistematik bir değerlendirme prosedürü getirmeyi amaçlamaktadır. Tipik olarak Avrupa Birliği içerisindeki tüm bölgesel ve yerel kalkınma, atık ve ulaştırma planlarına uygulanmaktadır. Bu bağlamda, katılım süreci kapsamında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (ÇŞB) tarafından bir SÇD Yönetmelik Taslağı hazırlanmıştır. ÇŞB, SÇD Yönetmeliğini önümüzdeki üç yıllık dönemde yürürlüğe koymayı amaçlamaktadır. Bu SÇD Yönetmeliği geliştirme sürecinde, ÇŞB tarafından enerji, su, ulaştırma ve tarım olarak tespit edilen dört spesifik sektörde örnek incelemeleri gerçekleştirilecektir.

Türkiye'deki mevzuat kapsamında şu anda SÇD'nin bir zorunluluk olarak kabul edilmesi aşamasında olunmasına rağmen, bu süreçte gönüllü olarak SÇD hazırlamak isteyen Belediyeler SÇD sonuçta yasal bir zorunluluk haline geldiğinde beklenen yasal yükümlülükleri zaten karşılamış olacaklardır.

1. Türkiye'deki ÇED Yönetmeliğinin ve DB ÇD Politikasının Uygulanması

Dünya Bankası'nın ÇD sisteminde (OP. 4.01) projeler tahmin edilen çevresel risklerine bağlı olarak Kategori A, Kategori B ve Kategori C olarak sınıflandırılmaktadır. DB sınıflandırma sisteminin aksine, Türkiye'deki ÇED Yönetmeliği (AB ÇED Direktifi ile aynı şekilde) Ekler yoluyla eşik değerlere dayalı proje açıklamaları belirtmektedir. İki çevresel prosedür (DB'nin

ÇD ve Türkiye'deki ÇED politikaları) arasındaki temel farklılıklardan birisi projelere ilişkin tarama sisteminde görülebilir. Türkiye'deki ÇED prosedürü ile Dünya Bankası'nın Çevresel Değerlendirme Operasyonel Politikası (OP 4.01) arasındaki farklılıklar Tablo – 1'de gösterilmektedir.

Ulusal ÇED yönetmeliği ile karşılaştırıldığında tarama sistemleri farklılık gösterdiğinden dolayı, ulusal sistem ile DB sistemi arasında proje tarama bakımından çapraz eşleştirme yapmak teknik olarak çok kolay değildir. Örneğin, ulusal sistemdeki Ek-I'nin Dünya Bankası sistemindeki Kategori A'ya (veya Ek-II'nin kategori B'ye) doğrudan karşılık geldiği varsayılmaz. İki sistem arasında farklılıklar çıkabilmektedir; örneğin bazı Ek-I projelerini Kategori B olarak düşünmek veya eğer bir proje hassas bir bölgede planlanmış ise bazı Ek-II projelerini Kategori A olarak düşünmek mümkündür. Benzer şekilde, bazı Ek Dışı projeler eğer insan sağlığı veya doğal çevre üzerinde orta derecede olumsuz etkilere yol açabileceklerse ve etki alanları küçük bir bölge ile sınırlıysa, etkiler geçici veya kısa süreli ise, kontrol edilmeleri kolay ve ucuz ise kategori B olarak sınıflandırılabilir (örneğin inşaat faaliyetlerinin çoğu). Her iki prosedürde de aynı adımların tekrarlanmasını önlemek için, Proje Türkiye'deki ÇED veya PTD gerekliliklerinde yer almayan ancak DB tarafından zorunlu kılınan DB OP 4.01 gereklilikleri Türkiye'deki ÇED'i "tamamlayıcı dokümanlar" şeklinde hazırlanarak yürütülecektir.

Prosedürlerin listesi aşağıda sırasıyla sunulmaktadır.

a) Tarama

İller Bankası, Dünya Bankası ile istişare içerisinde, alt projelerin taramasını gerçekleştirerek Kategori A, Kategori B veya Kategori C olarak sınıflandıracaktır. İller Bankası, değerlendirilen kriterlerden birinin bile yüksek risk taşıdığına tespit edilmesi halinde o alt projeyi Kategori A olarak sınıflandıracaktır. Kriterlerden hiçbirinin yüksek risk taşımadığı, ancak en az birinin "orta düzeyde" risk taşıdığı tespit edilirse, o alt proje Kategori B olarak sınıflandırılacaktır. Alt projenin tüm kriterlerinin "çok küçük veya sıfır risk" taşıdığı tespit edilirse, o alt proje Kategori C olarak sınıflandırılacaktır. Bu süreçte İller Bankası daha bilgiye dayalı kararlara ulaşabilmek için alt proje fizibilite etütlerini hazırlayan danışmanlardan bu risklerin bir ön değerlendirmesini gerçekleştirmelerini isteyebilir.

Yukarıda da açıklandığı gibi, Kategori B, tam kapsamlı bir ÇED (çok çeşitli potansiyel sorunların ele alındığı ve güncel çevresel başlangıç durumu verilerini ve alternatiflerin ayrıntılı bir analizini içeren) gerektirmek için yeterince karmaşık ve riskli olmayan ancak uygun etki azaltma ve önlemlerinin ve izleme göstergelerinin

tanımlanabilmesi için potansiyel çevresel etkilerin belirli düzeyde bir analizini gerektiren projeleri içermektedir. Kategori B projelerinin sınırlı etkilerinin önem derecesine göre, farklı tür ÇD dokümanları istenebilir. İller Bankası etkilerin önem derecesinin düşük riskli bir Kategori B projesine göre daha yüksek olup olmadığını değerlendirecek ve daha sonra bir çevresel ve sosyal yönetim planı (ÇSYP) yerine bir kısmi çevresel değerlendirmenin (ÇD)³ gerekli olup olmadığını kararlaştıracaktır.

b) Çevresel Değerlendirme

DB OP 4.01 gerekliliklerini karşılayan çevresel değerlendirmenin türü ve içeriği, projenin kategorisine ve proje ile ilişkili yukarıda açıklanan spesifik hususlara bağlı olacaktır. Eğer önerilen proje Türkiye'deki ÇED Yönetmeliğine göre Ek-I veya Ek-II projesi olarak sınıflandırılmış ise, gerekli bilgi ve analizlerin önemli bir bölümünün ÇED veya PTD dokümanında zaten mevcut olması olasıdır. İlave dokümanlar ile birlikte, Türkiye'deki ÇED İngilizceye tercüme edilerek DB'na sunulacaktır.

c) Halkın Katılımı

Kategori A projeleri için; DB politikasına uygun olarak iki ayrı halkın katılımı toplantısının gerçekleştirilmesi gerekecektir.

Kategori B projeleri için; PTD olsun veya olmasın Kategori B alt projeleri için taslak ÇD/ÇSYP aşamasında bir halkın katılımı toplantısının yapılması gerekecektir. Bunun sebebi, Türkiye'deki ÇED Yönetmeliği ÇED'e tabi olmayan projeler için halkın katılımı toplantısının yapılmasını gerektirmezken, DB politikasının en az bir halkın katılımı toplantısının yapılmasını gerektirmesidir.

d) ÇED Uzmanının Seçilmesi ve Görev Tanımının Belirlenmesi

Kategori A alt projeleri için, İller Bankası ÇED için halkın katılımı toplantısında tartışılan görev tanımını, uzmanın seçiminden önce incelenmek ve onaylanmak üzere Dünya Bankası'na sunacaktır. İller bankası seçilen uzmanın proje sahibi kuruluştan bağımsız olmasını sağlayacaktır.

e) Dünya Bankası Onayı

Dünya Bankası, İller Bankası tarafından bir alt projenin finansmanı için nihai karar verilmeden önce Türkiye'deki yönetmelik gereği ÇED hazırlanması gereken ve/veya DB prosedürleri uyarınca "Kategori A" olarak sınıflandırılan tüm projeleri inceleyecek ve "itiraz kaydı yoktur" görüşü bildirecektir.

Dünya Bankası Kategori B alt projeleri için "itiraz kaydı yoktur" görüşünü zorunlu kılmaktadır. İller Bankası kısmi ÇD'leri ve/veya ÇSYP'larını alt proje finansmanını

³ Kısmi ÇD gerektirebilecek projeler için, format ayrıntılı ÇSYP ile benzer olacaktır. Etkilerin önem düzeyinin ve etki azaltma önlemleri sonrasındaki artık etkilerin açık bir şekilde izah edilebilmesi için proje açıklaması bölümü, etkiler ve etki azaltma önlemleri bölümü daha ayrıntılı olmalıdır. ÇSYP yerine kısmi ÇD hazırlanması ihtiyacı ve kısmi ÇD'nin formatı Dünya Bankası'na danışılarak kararlaştırılacaktır.

onay aldıktan sonra ancak fiziksel inşaat çalışmaları başlamadan ve/veya ekipman alımları için taahhütte bulunulmadan önce inceleyebilir ve onaylayabilir.

f) Yapım İşleri Sözleşmelerine Dahil Edilmesi

Alt kredi anlaşmaları, ÇSYP'nin uygulanmasına yönelik gereklilikleri içermelidir. Hem Kategori A hem de Kategori B projeleri için, ÇSYP aynı zamanda ihale dokümanlarının ekinde de sunulacak ve alt proje işlerini gerçekleştirmek üzere seçilen yüklenici ile yapılan sözleşmenin bir parçasını oluşturacaktır. Bu bölümler söz konusu çalışmalar sırasında gerçekleştirilecek potansiyel etkileri ve yüklenicinin bunları azaltmak için alması gereken önlemleri içerecektir.

g) Açıklama

Hem Kategori A hem de Kategori B projeleri için, belediye DB ÇED'lerinin ve ÇSYP'lerinin nihai Türkçe metinlerinin basılı hallerinin halkın görebileceği yerlerde askıya çıkarılmasını sağlayacaktır¹. İller Bankası nihai dokümanları web sitesinde yayınlacaktır. Ayrıca, Kategori A projeleri için nihai ÇED raporu ikinci halkın katılımı toplantısı sırasında halka açıklanmalıdır. Kategori A alt projeleri ve ilk üç Kategori B alt projesi için, Türkiye'deki açıklama gerekliliklerinin Dünya Bankası tarafından finansman onayı verilmeden önce tamamlanmış olması gerekmektedir.

h) İzleme

İller Bankası, ÇSYP'nin usulüne uygun şekilde tam olarak uygulandığından emin olmak için inşaat ve işletme aşamalarında alt projelerin düzenli olarak denetimini yapacaktır. İller Bankası'nın ÇSYP uygulaması ile herhangi bir sorun tespit etmesi halinde, ilgili belediyeyi bu konuda bilgilendirerek sorunların giderilmesine yönelik atılacak adımları kararlaştıracaklardır. İller Bankası bulgularını altı aylık proje ilerleme raporlarında ve gerekmesi halinde daha sık aralıklarla Dünya Bankası'na iletecektir. DB proje ekibi de zaman zaman ve gerektiğinde proje denetlemesi kapsamında proje sahalarını ziyaret edecektir.

Tablo -1 Türkiye'nin ve Dünya Bankası'nın Gereklilikleri ve Kilit Farklılıklar

Adımlar	Türkiye'deki ÇED Yönetmeliği	Dünya Bankası OP 4.01
Tarama	ÇED Yönetmeliği önerilen projeleri iki kategori altında sınıflandırmaktadır: 1. Ek-I Projeleri: Önemli potansiyel etkileri olan projeler. 2. Ek-II Projeleri: Çevre üzerinde önemli etkileri olabilecek veya olmayabilecek projeler.	OP 4.01 kapsamında, önerilen projeler üç kategori altında sınıflandırılmaktadır: 2. Kategori A: Bu tip projeler, çevre üzerinde hassas, çeşitlilik arz eden ve önceden görülmemiş önemli olumsuz etkileri olacak projelerdir. 3. Kategori B: Bu tip projeler, Kategori A projelerine göre daha az olumsuz nitelikte bazı çevresel etkileri olabilecek projelerdir. i) Kategori B projeleri endi içinde B ve B+ olarak ikiye ayrılır. Kategori B+ projeleri Kategori B projelerine göre nispeten daha fazla etkiye ve etki azaltma önlemine sahiptir, ancak etkiler ve etki azaltma önlemleri Kategori A olarak sınıflandırılmak için yeterince önemli değildir. 4. Kategori C: Bu tip projeler, olumsuz çevresel etkileri asgari düzeyde olabilecek veya hiç olmayabilecek projelerdir. DB tarafından finanse edilen bir proje, DB kredi kaynaklarını kullanan bir Finansal Aracı (FI) tarafından seçilen ve finanse edilen bir dizi alt proje içeriyorsa, proje Kategori FI olarak sınıflandırılır.

Halkın Katılımı Toplantısı	ÇED hazırlanmasını gerektiren projeler için, Valilik belirli bir yerde bir proje başvurusunun yapıldığını, ÇED sürecinin başladığını ve halkın görüş ve önerilerini Valiliğe veya ÇŞB'na sunabileceğini kamuoyuna bildirmesi gerekmektedir.	DB finansmanı için önerilen tüm Kategori A ve B alt projeleri için, ÇD sürecinde borçlu alt projenin çevresel etkileri ile ilgili olarak projeden etkilenen gruplara danışır ve görüşlerini dikkate alır.
Çevresel Değerlendirmenin Kapsamı	Proje sahibi, Ek-II projeleri için bir Proje Tanıtım Dosyasını (PTD) ve Ek-I projeleri için de PTD genel formatını ÇŞB temsilcilerinden ve ÇŞB'nın belirlediği ilgili kuruluşların temsilcilerinden oluşan bir komisyona sunar. Sunulan bilgilere dayalı olarak komisyon önerilen projeye ait ÇED'in kapsamını belirler.	Kategori A alt projeleri için, borçlu alt projenin potansiyel olumsuz ve olumlu etkilerini inceleyen, bunları uygulanabilir alternatiflerin etkileri ile karşılaştıran, olumsuz etkileri önemeye, en aza indirmeye veya telafi etmeye ve çevre performansını iyileştirmeye yönelik gereken önlemleri tavsiye eden bir ÇED hazırlamakla yükümlüdür. Kategori B projeleri için, bu bilgilere ÇSYP'ye ilave olarak sahaya özgü bir değerlendirme gerektiren sahaya özgü sorunların bulunmaması halinde Çevresel ve Sosyal Yönetim Planında (ÇSY) yer verilebilir. Eğer proje B+ olarak sınıflandırılmış ise, beklenen gerekliliklerin karşılanabilmesi için bir kısmi ÇD dokümanının veya kısmi Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesinin (ÇSED) hazırlanması gerekir.
ÇD'nin İncelenmesi ve Onaylanması	Komisyon ÇED'in taslak versiyonunu inceler. Daha sonra, komisyonun değerlendirmelerini de içeren nihai ÇED raporu nihai inceleme için ÇŞB'na sunulur. ÇŞB ÇED'in olumlu olup olmadığını belirler; eğer "ÇED Olumlu" kararı çıkarsa proje sahibi projeyi uygulayabilir;	Finansal Aracılık (FI) projelerinde, OP 4.01 gerekliliklerinin karşılanması sorumluluğu finansal aracıya aittir. ÇD süreci normal olarak Finansal Aracı tarafından alt projenin DB kredisinden finansmanı için onaylanmasından önce tamamlanmalıdır.

	“ÇED Olumsuz” kararı çıkarsa proje daha fazla ilerletilemez.	
Açıklama	Taslak ÇED Raporu ÇŞB merkezinde veya il müdürlüklerinde kamuoyu görüşüne açılır. ÇŞB’nin ÇED raporu ile ilgili nihai değerlendirmesi sonrası, Valilik ÇŞB’nin gerekçeli kararını kamuoyuna açıklar. ÇED Yönetmeliğinde nihai ÇED dokümanının açıklanması öngörülmemektedir.	Kategori A alt projeleri için, Finansal Aracı ÇED raporunu alt projeden etkilenen grupların ve yerel STK’ların erişebileceği kamuoyuna açık bir yerde askıya çıkarmalıdır. Bir Kategori A alt projesinin ÇED’inin nihai hale getirilmesinin ardından, Finansal Aracı nihai raporun bir nüshasını ve İngilizceye çevrilmiş Yönetici Özetini Dünya Bankası’na iletir. DB yönetici özetini icra direktörlerine dağıtır ve raporu InfoShop’ta yayınlar. Kategori B alt projeleri için, Finansal Aracı Kategori B ÇD raporunun nihai İngilizce nüshasını DB’na iletir ve DB bunu InfoShop’ta yayınlar.
Uygulama, İzleme ve Denetim	ÇED Yönetmeliğine göre, ÇŞB, PTD’de veya ÇED’de belirtilen hükümlere dayalı olarak sırasıyla “ÇED Gerekli Değildir” veya “ÇED Olumlu” şeklinde değerlendirilen projeleri izler ve denetler. Ayrıca, proje sahibinin ÇŞB’na izleme raporları sunması ve ÇŞB’nin da bu raporları kamuoyuna duyurulmak üzere Valiliğe iletmesi gerekmektedir.	Alt proje uygulaması sırasında, Finansal Aracı Dünya Bankası’na; (a) SYP uygulaması da dahil olmak üzere, ÇD bulgularına ve sonuçlarına dayalı olarak Banka ile üzerinde anlaşılan önlemlere uyum durumu; ve (b) izleme programlarının bulguları ile ilgili bildirimde bulunur. Banka projenin çevresel hususlarının denetimini ÇD bulgularına ve tavsiyelerine dayandırır –yasal anlaşmalarda, varsa ÇSYP’da ve diğer proje dokümanlarında belirlenen önlemler de dahil olmak üzere.

5. Çevresel Değerlendirme Durumunun Dünya Bankası'na Raporlanması

Altı aylık durum raporlarında, İller Bankası izleme faaliyetlerine dayalı olarak ÇSYP uygulama durumunu özetleyen “Çevresel Koruma Önlemleri” başlıklı bir bölüme yer verir. Raporda; varsa uyumsuzluktan doğan sorunlar, bunların nasıl ele alındıkları/ele alınmakta oldukları, ve aşağıda listesi verilen operasyonel politikaların tetiklediği hususlar vurgulanır:

- *Doğal Yaşam Alanları (OP 4.04);*
- *Fiziksel Kültürel Kaynaklar (OP 4.11);*
- *Uluslararası Su Yolları (OP 7.50);*
- Yerli Halklar (OP 4.10);
- Baraj Güvenliği (OP 4.37);
- Fiziksel Kültürel; ve
- Diğer Dünya Bankası Koruma Önlemleri.

OP 4.04, OP 4.10, OP 4.11 veya 4.37'nin tetiklenmesi, proje kategorisinin Kategori B'den Kategori B+'ya ya da proje etkilerinin önemli düzeyde olması halinde Kategori A'ya yükseltilmesini, veya yükseltme yoksa sahaya özgü bir ÇD hazırlanmasını gerektirebilir. Her iki durumda da, alternatif bir saha seçilmezse, İller Bankası alt proje etkilerinin azaltılmasına yönelik önlemlerin ÇSYP'na dahil edilmesini sağlayacaktır. OP 7.50 ile ilgili olarak, İller Bankası finanse edilen alt projelerin sadece ulusal su yolları üzerinde yer almasını ve sadece ulusal su yollarına bağımlı olmasını sağlamaktan sorumludur. Türkiye'de uluslararası su yolları üzerinde yer ALMADIĞI (OP 7.50'yi tetiklemediği) tespit edilen su yolları şunlardır: Susurluk, Kuzey Ege, Gediz, Küçük Menderes, Büyük Menderes, Batı Akdeniz, Antalya, Sakarya, Batu Karadeniz, Yeşilırmak, Kızılırmak, Konya Kapalı, Doğu Akdeniz, Seyhan, Ceyhan, Doğu Karadeniz, Burdur, Afyon, Orta, Anadolu ve Van.

Gönülsüz Yeniden Yerleşim Politikası (OP 4.12) için, İller Bankası değerlendirme öncesinde ayrı bir doküman hazırlayacaktır (Arazi Edinimi ve Yeniden Yerleşim Politika Çerçevesi - AEYYPÇ, vs.) hazırlamalı ve bunu kamuoyu ile paylaşmalıdır. proje uygulamasının ilgili koruma önlemi dokümanlarına (AEYYPÇ, vs.) uyum durumunu yakından takip edebilmek için, OP 4.12'ye uyum durumu altı aylık raporlar yoluyla izlenecektir.

6. Kurumsal Düzenlemeler

Bu çerçevenin uygulanmasındaki kilit aktörler İller Bankası Proje Yönetim Birimi (PYB) ve proje sahibi belediyelerdir.

İller Bankası PYB

İB PYB Çevresel çerçevenin uygulamasının koordinasyonu için Çevre Uzmanları içermeye devam edecektir. Çevre Uzmanları alt projeleri izleyecek ve DB gerekliliklerine uygun olarak Kategori A ve Kategori B ÇD dokümanlarının hazırlanmasında gerekli rehberliği sağlayacaktır. Ayrıca, Çevre Uzmanları DB koruma önlemi gereklilikleri ile ilgili olarak belediye yetkililerini denetleyecek, ÇSYP uygulamasına danışmanlık desteği sağlayacak ve etkilenen grupların görüşlerini ve şikayet mekanizmasını takip edecektir.

Belediyeler

Genellikle belediyeler inşaat ve işletme aşamalarında ÇSYP'lerin (hem Kategori A hem de Kategori B için) düzgün bir şekilde uygulama kapasitesine sahiptir. Bu kapasitenin eksik olduğu durumlarda⁴, yüklenici tarafından yapılan çalışmaları denetleyecek ve ÇSYP'nin yeterli bir şekilde takip edilmesini sağlayacak olan Çevre Uzmanları belediyelere yardımcı olacaktır.

7. Çevresel ve Sosyal İzleme ve Şikayet Mekanizması

Çevresel ve Sosyal İzleme

Projenin inşaat aşamasından işletme aşamasına kadar ortaya çıkabilecek potansiyel olumsuz çevresel ve sosyal etkilerin önlenmesi için, çevresel ve sosyal hususlar İB tarafından atanan uzmanlar tarafından izlenecektir.

Çevresel İzleme Sistemi aşağıdakileri kapsayacaktır:

- Genel Çevre
- Hava emisyonları
- Toprak
- Yüzey suları ve yeraltı suları
- Biyolojik çeşitlilik
- Gürültü ve toz emisyonları
- Sosyal İzleme

Şikayet Mekanizması

Şikayet mekanizması yoluyla, halktan gelen tüm şikayetler ilgili belediyeler tarafından ele alınarak belgelenecek ve İB yetkilileri tarafından araştırılacaktır. Şikayet Mekanizması, herhangi bir paydaşın projenin planlanma, inşa edilme ve uygulanma şekli ile ilgili bir şikayet veya önerisini iletebilmesini sağlayan bir süreçtir.

⁴ Katılımcı belediyelerin kapasitesi DB ile yakın işbirliği içerisinde PYB (İB) tarafından belirlenecektir.

Olası olumsuz etkilerin önlenmesi ve paydaşların görüş veya şikayetlerinin alınabilmesi için, belediyeler proje uygulamasından önce şeffaf ve kapsamlı bir Şikayet Mekanizması oluşturacaktır.

Şikayet Mekanizması mevcut ÇED ve DB politikalarına, kanunlarına ve yönetmeliklerine uygun olarak hazırlanacaktır.

Beyaz Masa Sistemi

Tüm belediyeler tarafından, vatandaşların talep ve şikayetlerinin alınabilmesi ve belediye yapısı içinde mümkün olan çözümlerin sunulabilmesi için Beyaz Masa sistemi benimsenmiştir. beyaz Masa sistemi bir Şikayet Mekanizması olarak düşünülmemekle birlikte, belediyelerin kendi bünyeleri içinde benimsedikleri genel bir sistem olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla, seçilen projeler zaten belediye yapısı içinde bulunduğundan dolayı, seçilen projeler için Beyaz Masa sistemine asıl veya ilave şikayet mekanizması olarak devam edilebilir. Beyaz Masa sistemine çağrı merkezi, web sayfası veya şahsen ulaşılabilir. Beyaz Masa sistemine çağrı merkezi, web sayfası veya şahsen ulaşılabilir.

8. ÇED Ölçüm Esası

ÇED'in aşağıdaki kategorilere göre bir projenin doğrudan ve dolaylı etkilerini tespit etmesi beklenmektedir: fiziksel çevre, biyolojik çevre ve sosyal çevre. proje uygulaması ile ilgili olumsuz çevresel ve sosyal hususlar, ÇSYÇ'de her bir proje seçeneği için kontrol listelerinde sunulmaktadır. Aşağıdaki tablo ÇSYÇ'de kullanılan örnek bir su arıtma ve su temini projesi kontrol listesi sunmaktadır.

Çevresel Bileşen	Olası Etkiler	Etki Azaltma Önlemleri
<i>Fiziksel Çevre</i>		
Toprak ve Arazi	• Malzeme depolama, inşaat trafiği, vs. sebebiyle toprak yapısına zarar verilmesi. • Kazı sırasında veya inşaat malzemelerinin atılması sebebiyle üst toprak katmanının kaybı • Toprak ve diğer malzemeler için yapılan kazıların veya bunların atılmasının etkileri • Kontrolsüz yüzey akışları ve atıksu deşarjı sebebiyle erozyon meydana gelmesi • İnşaat sırasında araziye zarar verilmesi • Setler veya yamaçlardan toprak kayması	• İnşaat alanları dışındaki alanların korunması, çok olumsuz koşullar sırasında hassas alanlarda çalışmaların önlenmesi, uygun olduğunda geçici servis yollarının sağlanması, hasar verilen alanların eski haline döndürülmesi • Çalışmaların, etkilenen alan en aza indirilecek şekilde tasarlanması • Gerekli olduğunda üst toprak tabakasının sıyrılması, depolanması ve inşaat çalışmaları sonrasında yeniden serilmesi • Drenaj ve diğer bertaraf tesislerinin toprak stabilitesi ve gerekli arıtma sağlanacak şekilde tasarlanması • Yamaçların ve istinat yapılarının risk en aza indirgenecek şekilde tasarlanması, uygun drenajın, toprak stabilizasyonunun ve bitki örtüsünün sağlanması • Malzemelerin onaylı sahalardan alınması ve onaylı sahalara atılması

Çevresel Bileşen	Olası Etkiler	Etki Azaltma Önlemleri
Su Kaynakları ⁵	• Aşırı kullanım ve bunun sonucunda kaynaklarda, akış özelliklerinde vs. meydana gelen değişiklikler, ve mansap yönündeki kullanıcılar/başka kullanıcılar (yeraltı su kaynağı ise) üzerindeki olası etkiler • İnşaat sırasında ve sonrasında yüzey ve yeraltı drenaj paterninin bozulması, hareketsiz su oluşturulması. • İnşaat çalışmaları, insan ve hayvan atıkları, yakıt ve petrol, tehlikeli atıklar, atıksu vs. ile kaynakların kirletilmesi.	• Sürdürülebilir kullanım/verimlilik yöntemlerinin belirlenmesi (gerektiğinde test yapılması) • Dikkatli tasarım – mümkün olduğunda doğal drenajın korunması, uygun atıksu drenajının sağlanması , tehlikeli atıkların güvenli/sıhhi bir şekilde bertarafı • Dikkatli tasarım, hayvanlardan yeterli korunma ve hayvanların kontrolü; tarımın korunması, rastlantısal insan temasından, tehlikeli maddelerden – akaryakıttan (depolama dahil), vs. korunma
Hava Kalitesi	• İnşaat çalışmaları sırasında oluşan toz ve dumanlar • Su arıtmadan kaynaklanan etkiler	• Tozun su ile kontrolü, inşaat yöntemlerinin ve tesislerin kontrolü, çalışmaların zamanlaması, araç hızlarının kontrolü • Topluluk içindeki büyük çaplı çalışmaların en aza indirilmesi • Uygun tasarım, işletme ve bakım eğitimi, güvenlik

⁵ Uluslararası Su Yolları ile ilgili OP 7.50 uyarınca, İller Bankası uluslararası bir su yolu ile bağlantılı havzalarda yeni su çıkarma faaliyetleri içeren herhangi bir su temini alt projesini gerçekleştirmemeyi taahhüt eder (bakınız, ana metindeki Metin Kutusu 1). Dolayısıyla, su çıkarılması ile ilgili hususlar sadece uluslararası bir su yolu üzerinde yer almayan alt projeler için geçerlidir.

Çevresel Bileşen	Olası Etkiler	Etki Azaltma Önlemleri
Akustik Çevre	İnşaat çalışmalarının, pompa istasyonlarının (evlerin yakınında ise) oluşturduğu gürültü	- Çalışmaların gürültü rahatsızlığı en aza indirgenecek şekilde zamanlanması - Uygun inşaat yöntemlerinin ve ekipmanlarının kullanılması - Yerleşim alanlarından geçen trafiğin sınırlandırılması - Tesisin dikkatli bir şekilde konumlandırılması ve/veya tasarımı, gürültü bariyerlerinin sağlanması, örn. atık toprak setleri
Biyolojik Çevre		
Doğal Yaşam Alanları ⁶	- İnşaat çalışmalarının doğal yaşam alanlarını rahatsız etmesi, örneğin toz, gürültü, uygun olmayan mevsimde çalışma, yeni çalışmaların yerinin yanlış seçilmesi, arıtılmamış atık deşarjı, vs. - Su kaynakları rejiminde değişiklik	- Dikkatli yer seçimi, uyumlaştırma, boru hatlarının ve yapıların tasarımı, ve/veya çalışmaların zamanlaması (mevsimsel) - Bertaraf alanlarının ve yöntemlerinin dikkatli bir şekilde seçilmesi, saha içindeki veya yakınındaki hassas alanların korunması

⁶ Daha önce belirtildiği gibi, bir doğal yaşam alanını önemli ölçüde etkileyebilecek / bozabilecek (örneğin OP 4.04'ü tetikleyecek) alt projeler finansman için uygun değildir. Dolayısıyla bu etki azaltma önlemleri sadece doğal yaşam alanları üzerinde önemli bir etkinin öngörülmediği durumlar içindir.

Çevresel Bileşen	Olası Etkiler	Etki Azaltma Önlemleri
Fauna ve Flora	• <i>Nüfus azalması</i> • <i>Yaşam alanı azalması</i>	• Dikkatli yer seçimi, uyumlaştırma, ve/veya etkileri en aza indirecek şekilde tasarım -özellikle varsa hassas/nadir türler için • Çalışmaların zamanlamasının hassas dönemlerden kaçınılacak şekilde planlanması (yuva kurma, yumurtlama, vs.) • Uygun inşaat yöntemlerinin seçilmesi • Saha içindeki veya yakınındaki hassas alanların korunması

Çevresel Bileşen	Olası Etkiler	Etki Azaltma Önlemleri
Sosyal Bileşenler	- Etkilenen toplulukların endişeleri ve şikayetleri - Kültürel Varlıklar - Trafik kamu güvenliği - Diğer endişeler ve şikayetler	- Projenin riskleri ve olumsuz etkileri ile ilgili istişare yapılması ve etkilenen toplulukların proje ile ilgili görüşlerinin alınabilmesi için fırsatların yaratılması. - Fiziksel kültürel kaynaklar üzerinde olumsuz etkiler yaratabilecek veya bu kaynaklara erişimi sınırlayabilecek projelerden kaçınılması. - Müşterinin çevresel ve sosyal performansı ile ilgili olarak etkilenen toplulukların endişelerinin ve şikayetlerinin alınmasına ve bunların çözümünün kolaylaştırılmasına yönelik şikayet mekanizması oluşturulması. - Web sitesi, duyuru panoları, telekomünikasyon araçları ve halk toplantıları yoluyla projenin her bir aşaması hakkında bilgilendirme yapmak amacıyla şeffaf kamuoyu bilgilendirme faaliyetleri yapılması - Etkilenen topluluklardan geri bildirim almak amacıyla iyi tasarlanmış ve yapılandırılmış bir anket yapılması - Proje alanının çevresinde emniyet amaçlı bir yasak bölge oluşturulması - Olumsuz etkilerin önlenmesi veya en aza indirilmesi için gerekmesi halinde trafik yönetim prosedürü oluşturulması. - İnşaat çalışmalarının sadece normal çalışma saatleri içerisinde gerçekleştirilmesi, inşaat çalışmalarının bu saatlerden önce/sonra yapılmasının gerekmesi halinde, yerel halkın önceden bu durum hakkında bilgilendirilmesi.

Çevresel Bileşen	Olası Etkiler	Etki Azaltma Önlemleri
Estetik ve Görünüş	- Tamamlanan çalışmaların yerel görsel etkisi ve genel insan yapımı veya doğal manzaraların bozulması, ağaçların ve bitki örtüsünün kaybı, vs. - İnşaat çalışmaları sırasında ve sonrasında yol açılan gürültü, toz, atıklar, vs.	- Yer seçiminin ve çalışmaların tasarımının dikkatli bir şekilde yapılması, rahatsızlık verici maddelerin perdelenmesi - Kaybedilen ağaçların ve sınır yapılarının yerine tekrar konması, çalışma alanlarının tekrar bitkilendirilmesi - İnşaat alanlarının dikkatli bir şekilde kapatılması ve atıkların dikkatli bir şekilde bertarafı - Bakınız ayrıca; Toprak, Arazi, Hava Kalitesi ve Akustik
İnsan Sağlığı	- İnşaat çalışmaları sırasında ve sonrasında yol açılan sağlık ve güvenlik ile ilgili tehlikeler - Tehlikeli inşaat malzemelerinin, atıkların, kirlenmiş suyun, uygun olmayan su arıtmanın sağlık üzerindeki etkileri ve yol açtıkları hastalıklar	- Deneyimli yüklenicilerin tutulması. Sözleşme dokümanlarına güvenlik ve çevre ile ilgili gerekliliklerin dahil edilmesi. Etki azaltıcı önlemler ile ilgili bilgi verilmesi. Güvenli çalışma, iyi denetim, iş faaliyetlerinin dikkatli planlanması ve programlanması konularındaki gerekliliklerin vurgulanması için kapasite oluşturma, halkın katılımının sağlanması, tehlikeli alanların çevrilmesi - Tesisin doğru şekilde tasarlanması ve işletme ve bakım, güvenlik prosedürleri, su testi, vs. konularında yeterli eğitim. - Atıkların doğru şekilde bertarafı

Çevresel Bileşen	Olası Etkiler	Etki Azaltma Önlemleri
Tarihsel / Kültürel Alanlar	Bilinen ve bilinmeyen tarihsel ve kültürel alanların bozulması/tahribatı	- Dikkatli yer seçimi ve çalışmaların uyumlaştırılması; bilinen kaynakların/alanların korunması için özel önlemler alınması - Buluntu ile karşılaşılması halinde yakındaki çalışmaların derhal durdurulması, ilgili yetkililerden talimatların beklenmesi

9. Önerilen Formatlar

Bir Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) raporu önerilen projenin önemli çevresel hususları üzerinde odaklanır. Raporun yapısı sadece projenin potansiyel olumsuz etkilerini içermemeli, aynı zamanda olası her bir etkiye yönelik etki azaltma önlemlerini de sunmalıdır. ÇD raporunda yer verilmesi beklenen maddeler bilgi amaçlı olarak aşağıda sunulmuştur (verilen sırada olması gerekmez):

- Yönetici Özeti.* Projenin önemli bulgularını ve önerilen eylemleri kısaca özetler.
- Politika, yasal ve idari çerçeve.* Çevre Değerlendirmesinin yerine getirmesi beklenen politika gerekliliklerini, yasal ve idari gereklilikleri içermelidir.
- Proje açıklaması.* Önerilen projeyi ve projenin coğrafi, ekolojik, sosyal ve zamansal içeriğini, gerekli olabilecek destekleyici altyapılar ile birlikte kısaca açıklar.
- Başlangıç Verileri.* Çalışma alanının boyutlarını sunar ve ilgili fiziksel, biyolojik ve sosyoekonomik koşulları proje başlamadan önce tahmin edilen değişiklikler ile birlikte açıklar.
- Çevresel Etki.* Projenin olası olumlu ve olumsuz etkileri öngörülür ve değerlendirilir.
- Alternatiflerin analizi.* Önerilen proje yeri, teknolojisi, tasarımı ve işletimi –“projenin gerçekleştirilmediği durum” da dahil olmak üzere- ile ilgili uygulanabilir alternatifleri, potansiyel çevresel etkileri bakımından sistematik olarak karşılaştırır.
- Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı (ÇSYP).* ÇSYP etki azaltma önlemlerini, izleme düzenlemelerini ve kurumsal düzenlemeleri içerir.
- Ekler.* Bu bölüm; (i) ÇD raporunu hazırlayanların bir listesini, (ii) referansları, (iii) kurumlar arası toplantıların ve halkın katılımı toplantılarının kayıtlarını, (iv) ana metinde atıfta bulunulan veya özetlenen ilgili verileri sunan tabloları ve (v) ilişkili raporların bir listesini içerir.